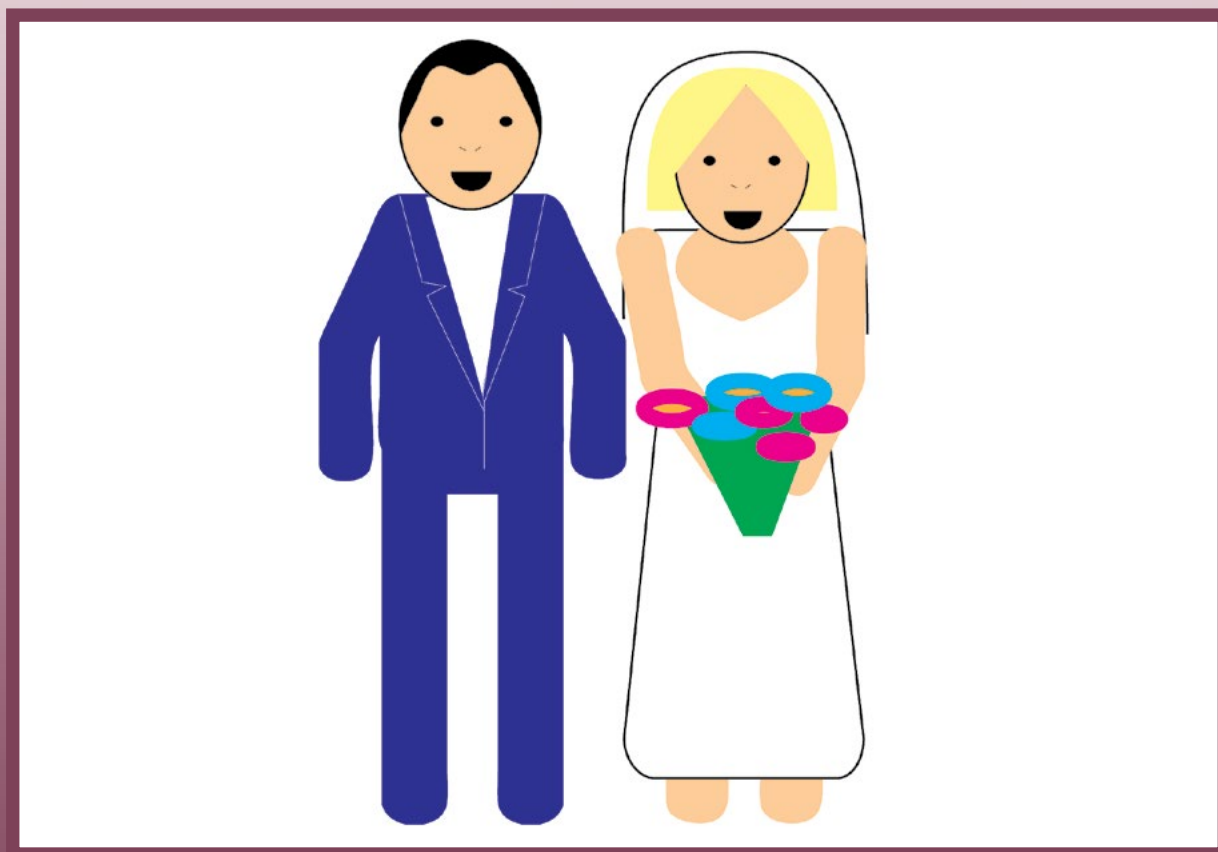

Monika Zima-Parjaszewska

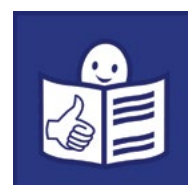

Moja żona, mój mąż

Co osoba z niepełnosprawnością intelektualną
powinna wiedzieć o małżeństwie

Biblioteka self-adwokata

© Copyright by PSONI, 2025

Wydanie drugie poprawione

ISBN 978-83-68183-12-2

Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną
ul. Głogowa 2b, 02-639 Warszawa
tel. 22 848 82 60, 22 646 03 14
zg@psoni.org.pl
redakcja@psoni.org.pl
www.psoni.org.pl

Projekt graficzny i rysunki:	Anna Sokołowska
Konsultacja dostępności tekstu:	Katarzyna Gołąb
Redakcja:	Barbara Ewa Abramowska, Beata Dązbłaż
Skład i druk:	MONDI plus
Nakład:	1000

Monika Zima-Parjaszewska

Moja żona, mój mąż

Co osoba z niepełnosprawnością intelektualną
powinna wiedzieć o małżeństwie

Warszawa 2025

Spis treści

O czym jest ta książka	3
Prawo do życia rodzinnego	4
Co to jest małżeństwo	5
Kiedy nie można zawrzeć małżeństwa	8
Zgoda sądu na małżeństwo	10
Jak zawiera się małżeństwo	11
Prawa i obowiązki małżonków	15

O czym jest ta książka

Z tej książki dowiesz się:

- co to jest **małżeństwo**
- jak można w Polsce zawrzeć **związek małżeński**.

To znaczy, jak mieć męża. Albo jak mieć żonę.

W Polsce obowiązuje **Konwencja Narodów Zjednoczonych o prawach osób z niepełnosprawnościami**. To ważny dokument. Konwencja mówi że osoby z niepełnosprawnościami mają prawo do **życia rodzinnego**.

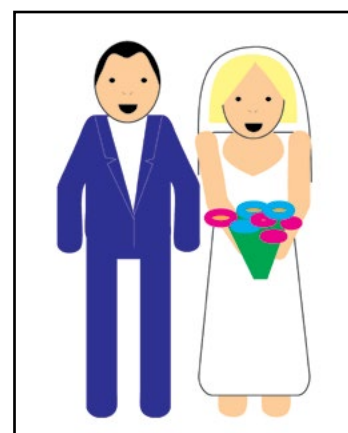
Życie rodzinne to na przykład:

- miłość
- małżeństwo
- rodzina
- dzieci.

Osoby z niepełnosprawnością intelektualną mają prawo mieć rodzinę. Coraz więcej o tym mówią. Mówią o tym też stowarzyszenia i fundacje. Pomagają tym osobom korzystać z praw.

W tej książce przeczytasz o tym co zrobić, jeśli chcesz żyć w małżeństwie.

Prawo do życia rodzinnego

Życie rodzinne to wszystkie sprawy, które dotyczą rodziny. Na przykład:

- małżeństwo
- opieka nad dziećmi
- kontakty z rodzicami
- kontakty z wujkami, ciotkami, kuzynami.

Jest wiele definicji rodziny.

Na przykład jest **rodzina biologiczna**.

To jest Twoja rodzina, w której się urodziłeś.

W rodzinie biologicznej są **więzy krwi**.

Na przykład Ty masz więzy krwi ze swoimi rodzicami.

Rodzina jest też gdy **dwoje ludzi się kocha**.

Wtedy chcą ze sobą być. Mogą ze sobą mieszkać bez ślubu. Wtedy mówi się o nich partnerzy lub konkubenci. W takiej rodzinie mogą urodzić się dzieci.

Konstytucja to zbiór praw dla wszystkich ludzi.

Konstytucja w Polsce mówi, że każdy człowiek:

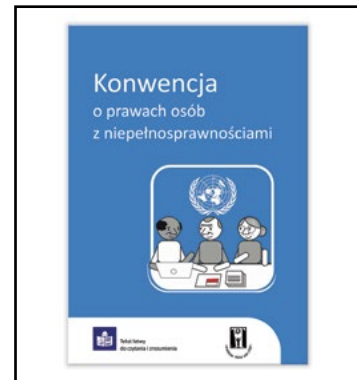
- ma prawo do **ochrony życia rodzinnego**
- ma prawo **decydować o swoim życiu**.

To znaczy, że osoba z niepełnosprawnością intelektualną też ma prawo decydować.

O tym jak chce żyć. I czy chce założyć rodzinę.

Konwencja o prawach osób z niepełnosprawnościami mówi, że każda osoba z niepełnosprawnością ma prawo założyć rodzinę. Ma też prawo mieć dzieci.

Co to jest małżeństwo

Małżeństwo to związek 2 osób.

Te osoby kochają się. Chcą razem żyć. Pomagają sobie i wspierają się. Każde państwo ustala, kto może zawrzeć małżeństwo. Mówią o tym przepisy prawa.

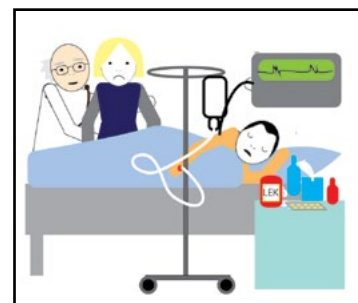

Państwo przyznaje małżeństwom różne prawa. Na przykład mąż i żona mogą razem rozliczać się z podatków. Wtedy mniej płacą.

Mąż i żona mogą też:

- przekazywać sobie darowizny. Czyli różne rzeczy za darmo. Nie płacą wtedy podatku.
- dziedziczyć po śmierci małżonka. To znaczy dostać spadek. Nie płacą wtedy podatku.
- decydować o leczeniu małżonka. Kiedy żona lub mąż są bardzo chorzy.

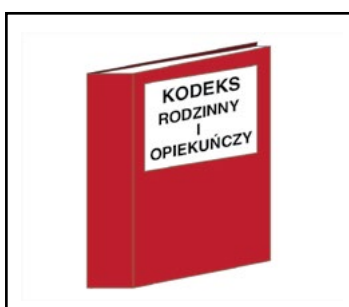
Konstytucja mówi, że Polska chroni małżeństwa kobiet i mężczyzn. Konstytucja nie zakazuje innych małżeństw i związków. Na przykład:

- kobiety z kobietą
- mężczyźni z mężczyzną.

Ale nic nie mówi o takich małżeństwach i związkach.

Sprawy które dotyczą małżeństwa kobiety i mężczyzny oraz życia rodzinnego opisuje ważny dokument. Jest to kodeks rodzinny i opiekuńczy. W skrócie **kodeks rodzinny**.

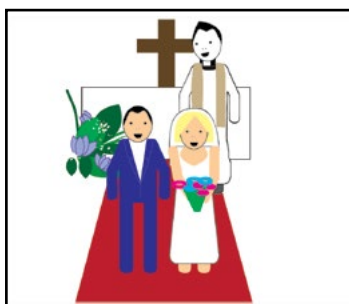

Kodeks rodzinny mówi:

- kto może zawrzeć związek małżeński
- jak zawrzeć związek małżeński
- kiedy małżeństwo jest niezgodne z prawem.

Małżeństwo można zawrzeć w urzędzie stanu cywilnego. Takie małżeństwo nazywa się **małżeństwem cywilnym**.

Małżeństwo można zawrzeć też w kościele. Na przykład w Kościele katolickim.

To jest **małżeństwo kościelne**.

Małżeństwa kościelnego nie uznają państwowe urzędy. Na przykład mąż i żona nie mogą po sobie dziedziczyć.

Jest też **małżeństwo wyznaniowe**.

Nazywa się je **małżeństwem konkordatowym**.

Wtedy jest ślub kościelny i cywilny razem.

Takie małżeństwo zawiera się:

- w kościele
- zgodnie z kodeksem rodzinnym
- i zgodnie z prawem kościoła.

Wstąpić w związek małżeński to znaczy zostać

mężem i żoną. Kobieta i mężczyzna muszą

powiedzieć, **że chcą być małżeństwem**:

- w kościele przed księdzem lub
- w urzędzie stanu cywilnego przed kierownikiem.

Tak mówi kodeks rodzinny.

Żeby zawrzeć małżeństwo:

- kobieta i mężczyzna muszą skończyć 18 lat.
To znaczy że są pełnoletni.
- czasami kobieta może mieć 16 lat.
Ale wtedy na małżeństwo musi zgodzić się sąd.

Pamiętaj!

Małżeństwo to odpowiedzialność za inne osoby.

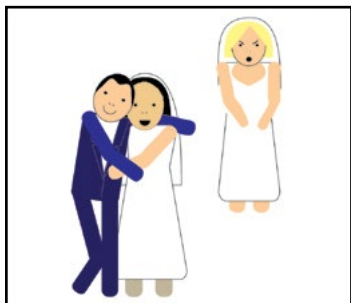
Każdy musi dobrze przemyśleć decyzję

o małżeństwie. To się nazywa **świadoma zgoda**.

Kiedy nie można zawrzeć małżeństwa

Kodeks rodzinny mówi **кто nie może** zawrzeć małżeństwa. Nazywa się to **przeszkody małżeńskie**. Na przykład:

- osoba ubezwłasnowolniona całkowicie
- osoba która ma już żonę lub męża.

Małżeństwa nie mogą też zawrzeć:

- brat i siostra
- bliscy krewni. Krewni to osoby związane więzami krwi. Czyli rodzina.
- powinowaci w linii prostej.

Powinowaci w linii prostej to rodzina męża lub żony. Na przykład ojciec męża.

Są też **powinowaci w linii bocznej**. Na przykład brat męża. Sąd może się zgodzić tylko wyjątkowo na małżeństwo osób powinowatych.

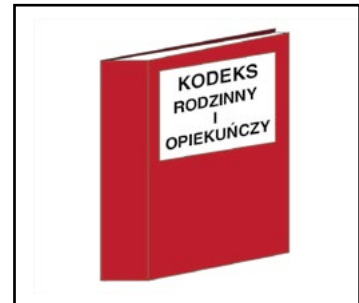
Małżeństwa nie można zawrzeć z **dzieckiem adoptowanym**. Gdy to dziecko dorośnie.

Adoptować to znaczy przyjąć do rodziny dziecko, którego się nie urodziło. I wychować to dziecko jak syna lub córkę. O tym, że ktoś może adoptować dziecko decyduje sąd.

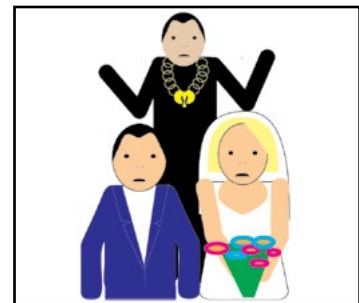
Kodeks rodzinny mówi też o małżeństwie osób z niepełnosprawnością intelektualną. Te przepisy są bardzo stare. W kodeksie są słowa, których już nie używamy. Na przykład:

- niedorozwój umysłowy
- choroba psychiczna.

Kodeks rodzinny mówi, że:

- osoba z niepełnosprawnością intelektualną lub psychiczną nie może zawrzeć małżeństwa
- tylko wyjątkowo na to małżeństwo może zgodzić się sąd.

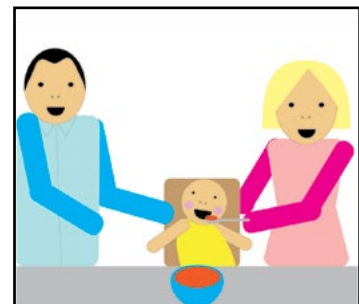

Sąd zgodzi się na małżeństwo tylko wtedy, gdy uzna że osoba z niepełnosprawnością:

- potrafi żyć w małżeństwie.
- potrafi być rodzicem.

Ten przepis dyskryminuje osoby z niepełnosprawnością intelektualną i psychiczną.

Dyskryminuje czyli traktuje gorzej niż innych.

Zakaz małżeństwa osób z niepełnosprawnościami jest niezgodny z Konwencją.
Polska powinna zmienić kodeks rodzinny!

Zgoda sądu na małżeństwo

Organizacje które działają dla osób z niepełnosprawnościami mówią, że takie prawo jest złe. Bo państwo gorzej traktuje ludzi z niepełnosprawnościami niż inne osoby. Sprawdza czy niepełnosprawność zagraża małżeństwu. A innych osób nie sprawdza.

Uwaga:

Osoba z niepełnosprawnością intelektualną może mieć problem, żeby zawrzeć małżeństwo.

Dlatego prawo musi się zmienić!

Urząd stanu cywilnego ma dać zaświadczenie, że nie ma przeszkód do małżeństwa.

Może nie dać tego zaświadczenia.

Bez zaświadczenia – nie będzie ślubu!

Wtedy możesz napisać wniosek do sądu rodzinnego.

To jest **wniosek o zgodę na zawarcie małżeństwa**. We wniosku opisz swoją sytuację:

- gdzie mieszkasz
- jakie są warunki w mieszkaniu
- czy masz pracę i gdzie pracujesz.

Sąd poprosi też psychologa lub psychiatrę, żeby napisali o Tobie opinię.

W sądzie osoba z niepełnosprawnością może mieć pełnomocnika. Na przykład adwokata. Stowarzyszenie lub fundacja może napisać do sądu opinię o osobie z niepełnosprawnością. Może też napisać stanowisko. Dlaczego popiera małżeństwa osób z niepełnosprawnościami.

Sąd może zgodzić się na małżeństwo. Sąd może nie zgodzić się. Gdy sąd nie zgodzi się na małżeństwo, możesz napisać **odwołanie**. Czyli apelację.

Jak zawiera się małżeństwo

Przed zawarciem małżeństwa cywilnego lub wyznaniowego, trzeba pójść do urzędu stanu cywilnego.

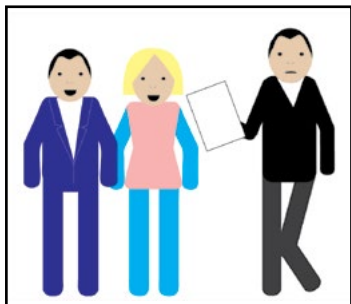
Kobieta i mężczyzna w urzędzie:

- pokażą dowody osobiste lub paszporty
- zostawią swoje akty urodzenia.

Kobieta i mężczyzna podpiszą też dokument, że nie wiedzą o żadnej przeszkodzie małżeńskiej. Przypomnij sobie jakie są przeszkody małżeńskie. Przeczytaj jeszcze raz stronę 8 tej książki. Jak ktoś wcześniej był już w małżeństwie, musi przynieść wyrok sądu o rozwodzie.

Kierownik urzędu stanu cywilnego wydaje zaświadczenie. Że można zawrzeć małżeństwo zgodnie z prawem. Z tym zaświadczeniem umówicie datę ślubu.

Żeby zawrzeć małżeństwo wyznaniowe, idziecie z zaświadczeniem do duchownego. **Duchowny** to na przykład ksiądz w Kościele katolickim. Ksiądz sprawdzi czy możecie mieć ślub w kościele.

Przed ślubem w kościele trzeba chodzić na nauki przedmałżeńskie. Nauki są o tym:

- co to jest małżeństwo
- jak być dobrym małżeństwem
- jak dbać o rodzinę.

Osoba po rozwodzie nie może drugi raz mieć ślubu w kościele. Wtedy może mieć ślub cywilny.

Ślub to uroczystość zawarcia małżeństwa.

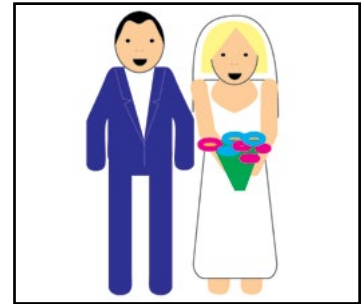
Kobieta i mężczyzna muszą mieć **świadków na ślubie**. Świadkowie są ważni.

Dokumenty mogą się zgubić.

Wtedy, świadkowie powiedzą że był ten ślub.

Na ślubie kobieta i mężczyzna mówią, że chcą zawrzeć małżeństwo. Składają też przysięgę małżeńską. Kobieta w dniu ślubu to **Panna Młoda**. A mężczyzna to **Pan Młody**.

W urzędzie stanu cywilnego mówi się taką przysięgę:

Świadomy (świadoma) praw i obowiązków wynikających z zawarcia małżeństwa uroczycie oświadczam, że wstępuję w związek małżeński z
(imię i nazwisko przyszłego małżonka)
i przyrzekam, że uczynię wszystko, aby nasze małżeństwo było zgodne, szczęśliwe i trwałe.

W Kościele katolickim mówi się taką przysięgę:

Ja (imię Pana Młodego)
biorę Ciebie (imię Panny Młodej)
za żonę i ślubuję Ci miłość, wierność i uczciwość małżeńską oraz to, że Cię nie opuszczę aż do śmierci. Tak mi dopomóż Panie Boże Wszechmogący w Trójcy Jedyny i Wszyscy Święci.

Najpierw małżonkowie składają przysięgę. Potem podpisują dokument, że zawarli małżeństwo. Świadkowie też go podpisują. Jak ślub był w kościele, to ksiądz wyśle dokument do urzędu stanu cywilnego.

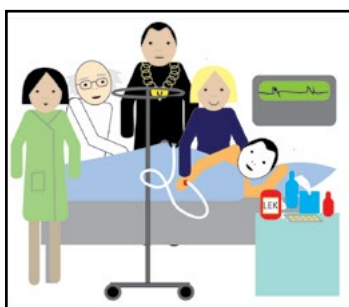

Po ślubie urząd stanu cywilnego przygotowuje **akt małżeństwa**. Akt małżeństwa to bardzo ważny dokument. Mówi na przykład jakie nazwiska będą mieć małżonkowie.

Kodeks rodzinny mówi też o wyjątkowych ślubach. Na przykład, gdy kobieta lub mężczyzna nie mogą być na swoim ślubie. W urzędzie lub w kościele. Wtedy na ślubie zastępuje tę osobę pełnomocnik. Wcześniej sąd musi się zgodzić na pełnomocnika.

Czasami ślub może być bez dokumentów. Ale tylko wtedy, gdy coś zagraża życiu kobiety lub mężczyzny. Na przykład, poważna choroba. Ślub może odbyć się w szpitalu lub w domu.

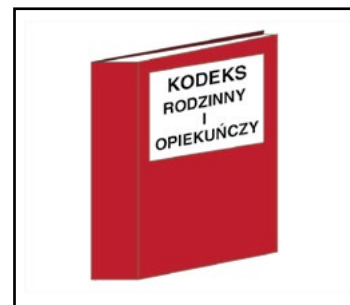

Gdy Polacy są za granicą, mogą wziąć ślub przed konsulem. **Konsul** to urzędnik. Reprezentuje Polskę w innym państwie. Po ślubie konsul prześle dokumenty do urzędu stanu cywilnego w Warszawie. Czyli do stolicy Polski. W tym urzędzie małżonkowie odbiorą potem akt małżeństwa.

Prawa i obowiązki małżonków

Małżonkowie mają równe prawa i obowiązki w małżeństwie. Tak mówi kodeks rodzinny. Równe prawa czyli takie same dla męża i żony. W kodeksie rodzinnym nie ma praw i obowiązków męża lub żony. Są tylko **prawa małżonków**.

Małżonkowie powinni:

- prowadzić wspólne pożycie.
To znaczy życie seksualne i duchowe.
Życie duchowe to rozmowa i wsparcie.
- pomagać sobie
- być sobie wierni
- podejmować wspólnie decyzje o rodzinie
- dbać o rodzinę, także finansowo.

Dbać o rodzinę oznacza prace domowe i zarabianie pieniędzy.

Pieniądze są potrzebne na przykład na:

- wychowanie dzieci
- jedzenie
- opłaty za mieszkanie i inne rachunki
- pranie i sprząatanie.

Małżonkowie mają prawo:

- nosić swoje nazwiska
- wychowywać razem dzieci
- reprezentować się nawzajem.
To znaczy załatwiać w urzędach różne sprawy dla żony lub męża.

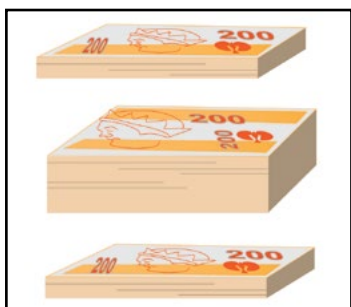
Małżonkowie mają prawo:

- mieszkać w mieszkaniu, które należy tylko do jednego małżonka
- korzystać z rzeczy drugiego małżonka.
Na przykład lodówki, pralki, odkurzacza.

Majątek jest ważną sprawą w małżeństwie. Od ślubu mąż i żona mają **wspólność ustawową**. To znaczy, że małżonkowie mają:

- majątek wspólny
- i majątki osobiste.

Majątek wspólny to wszystko co małżonkowie zarabiają i kupują po ślubie.

Majątek osobisty to wszystko co mąż i żona mieli przed ślubem. Ale też na przykład:

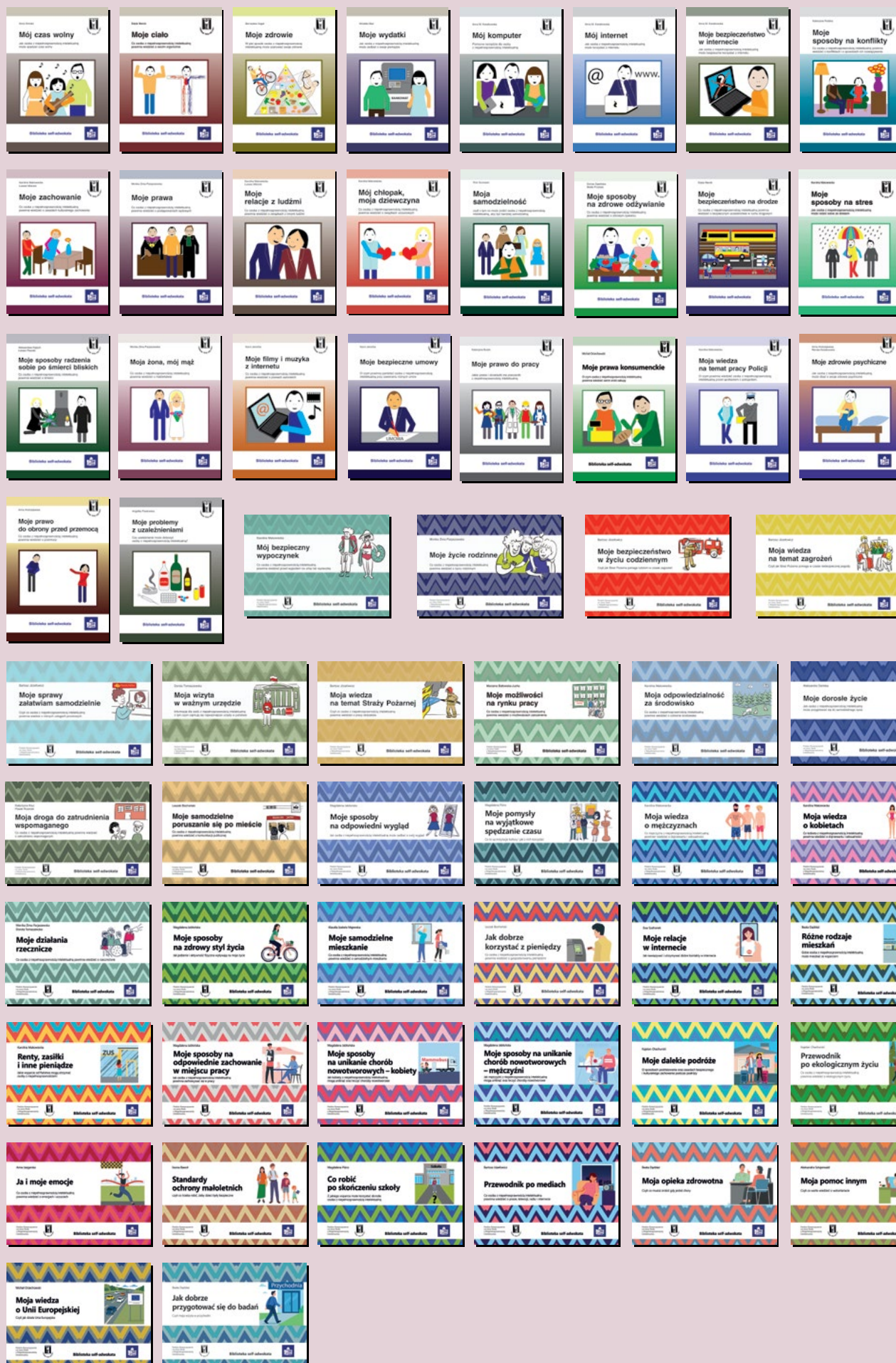
- spadek lub
- darowizna, które 1 osoba dostała po ślubie.

Pamiętaj! Każdy małżonek ma takie samo prawo do majątku wspólnego.

Mąż i żona mogą też podpisać umowę o sprawach majątkowych. To jest **umowa majątkowa małżeńska**. Mogą postanowić, że każdy ma oddzielnie swój majątek. Wtedy każdy daje część swoich pieniędzy na rodzinę.

W serii **Biblioteka self-advokata** dotychczas ukazały się:

Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną

jest organizacją pożytku publicznego

MISJĄ PSONI jest:

- dbanie o godność i szczęście osób z niepełnosprawnością intelektualną, ich równoprawne miejsce w rodzinie i w społeczeństwie,
- wspieranie rodzin osób z niepełnosprawnością intelektualną we wszystkich obszarach życia i sytuacjach, a zwłaszcza w ich gotowości niesienia pomocy innym.

CELEM PSONI jest działanie na rzecz wyrównywania szans osób z niepełnosprawnością intelektualną, tworzenia warunków przestrzegania wobec nich praw człowieka, prowadzenia ich ku aktywnemu uczestnictwu w życiu społecznym, działanie na rzecz ochrony ich zdrowia oraz wspieranie ich rodzin.

STATYSTYKA:

- 117 Kół terenowych,
- 10 tysięcy członków (rodzice, osoby z niepełnosprawnością intelektualną, przyjaciele),
- ponad 400 placówek i stałych form wsparcia dla ponad 33 tysięcy dzieci i dorosłych.

PSONI prowadzi:

- placówki i projekty z zakresu rehabilitacji, terapii, edukacji, w tym ustawicznej, aktywizacji zawodowej i asystencji,
- wspieranie ruchu self-adwokatów, rzeczników własnych spraw,
- różne formy mieszkań ze wsparciem,
- organizację spędzania wolnego czasu (m.in. kluby, zespoły artystyczne, sportowe, turystyczne),
- indywidualne wspieranie w niezależnym życiu, w tym tworzenie Kręgów Wsparcia,
- wspieranie i pomoc rodzinom,
- działalność wydawniczą, m.in. wydaje kwartalnik „Społeczeństwo dla Wszystkich”.

PSONI współpracuje z instytucjami i organizacjami:

- w tworzeniu nowego prawa,
- w dążeniu do zmiany wizerunku osoby z niepełnosprawnością intelektualną i postaw społecznych,
- w rozwijaniu więzi społecznych, ułatwiających umacnianie się społeczeństwa dla wszystkich, czyli włączanie osób z niepełnosprawnością intelektualną,
- w popularyzowaniu wyników badań naukowych i doświadczeń innych krajów,
- w kształceniu profesjonalnych kadr,
- w umacnianiu organizacji pozarządowych.